HalmstadBudet

Ett nyhetsbrev till Gamla Halmstads medlemmar Årg. 7 Nr 4/2011

Peter Lundqvist - kyrkoarkivarie och forskare

Foto: Christel Ek

Peter Lundqvist har ett stort intresse för S:t Nikolais historia vilket Gamla Halmstads medlemmar kunde konstatera vid årsmötet 2010 då han föreläste i kyrkan. Nu har hans forskning lett till nya intressanta rön.

Peter är kombinerad kyrkoarkivarie och kyrkvaktmästare i S:t Nikolai kyrka och har hand om följande arkivserier: Halmstads församling, som 1962 delades i Martin Luther och S:t Nikolai, samt Holm, Övraby och Halmstads kyrkliga samfällighet. Arkiven innehåller protokoll, räkenskaper, verifikationer och bokslut från kyrkoråd, kyrkofullmäktige och fastighetsnämnd. Dessutom finns en databas över kyrkotillhöriga. Cirka 10 % av Peters heltidstjänst ägnas åt arkivet. Han anser att det skulle behövas mer tid men för närvarande finns inte utrymme för det. Förutom arkiven ansvarar Peter för kyrkans inventarier, till exempel silver och textilier, och ser till att de sköts och vid behov restaureras. Just nu lagas det vita altarklädet, som 1931 skänktes till kyrkan av familjen Berger, på en ateljé i Stockholm. Vaktmästarjobbet innebär att vara på plats ett par timmar innan gudstjänsten börjar och hänga upp psalmnummer, ordna med högtalare och mikrofoner, ta fram nattvardssilvret samt att efter gudstjänstens slut plocka undan och städa. Ofta är det kvällsgudstjänster och musikaftnar samt varje vecka lördagsmusik. Även då handlar det om ett par timmars för- och efterarbete.

På vardagarna arbetar vaktmästarna - Peter har en kollega - med kontorsarbete, trädgård, VVS och annat som kan bli aktuellt.

Peter har ett stort intresse för S:t Nikolais historia, vilket Gamla Halmstads medlemmar kunde konstatera vid årsmötet 2010, då han föreläste i kyrkan. Nu har hans forskning lett till nya intressanta rön om en stor ombyggnad av S:t Nikolai, som skedde åren 1757-60. Fram tills nu har man inte känt till några detaljer eller förstått varför ombyggnaden gjordes och exakt när den skedde. Mittvalven revs och ersattes med ett lägre tunnvalv. Men detta blev aldrig bra och man kan säga att 1700-tals-ombyggnaden till stor del har orsakat de två senare renoveringarna,

fortsättning på nästa sida….

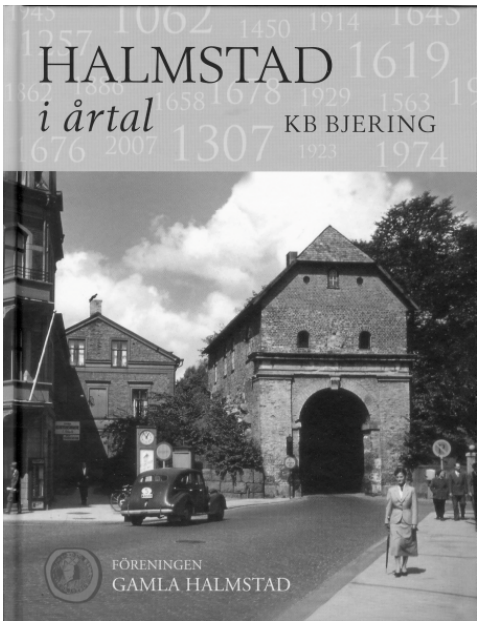

Julklappstips

Boken om Halmstad i årtal

KB Bjering som tidigare har varit ordförande i Gamla Halmstad och är framstående kännare av stadens historia har utkommit med boken ”Halmstad i årtal”.

Välkommen att köpa den på kansliet för medlemspriset 150 kr.
Vill du hellre ha den skickad till dig kostar det 200 kr inkl. porto.
Sätt in pengarna på bankgiro: 308-5081 eller postgiro: 26 42 00-7.

Boken har fått stor respons sedan den utkom och blir säkert en mycket uppskattad julklapp!

1869-72 och 1938-41, då man bland annat byggt upp nya valv.

Peter Lundqvist ville ta reda på vad som hände, men hittade i kyrkoarkivet inga protokoll rörande 1700-talsombyggnaden, vilket han tror berodde på en sekreterare som slarvade med renskrivningen av protokollen. Men efter tips av kyrkoforskaren C M Andersson, om hur man i Hallands landskontors arkiv kunde söka kyrkliga handlingar, begav han sig till landsarkivet i Lund och hittade där till sin glädje alla räkenskaper från restaureringen. Genom att lägga pussel med det materialet lyckades han få fram händelseförloppet, som det fram till dess endast spekulerats omkring. Han upptäckte att det förutom rivning av valvet också skedde en stor reparation av tornet, vartill över 60 000 tegelstenar från Stjärnarps tegelbruk fraktades, liksom gråsten från Tylön. Han fick också reda på att en olycka hände under restaureringen: ett helt arbetslag föll ner från valvet mitt i kyrkan, varvid drängen Bengt Jönson omkom. I landsarkivet fanns verifikationer på medikamenter som anskaffats till de skadade och som utbetalats i många år efteråt. Peter har också fått fram en ögonvittnesskildring av kyrkobygget från Hallands förste turist, Abraham Hülphers. I årsboken 2011 kan man läsa mer om Hülphers, som förutom om kyrkobygget i sin reseberättelse lämnar många upplysningar om Halmstad och Halland.

Peter Lundqvists forskning om S:t Nikolai och dess ombyggnad 1757-60 kommer att ges ut som en del i Gamla Halmstads skriftserie under 2012. 1700-talet är en föga dokumenterad tid i Halmstads historia men här får vi lite mer kött på benen. Kyrkoombyggnaden, rivningen av befästningsverken samt ombyggnaden av slottet var stora händelser i 1700-talets Halmstad.

Kerstin Wedin

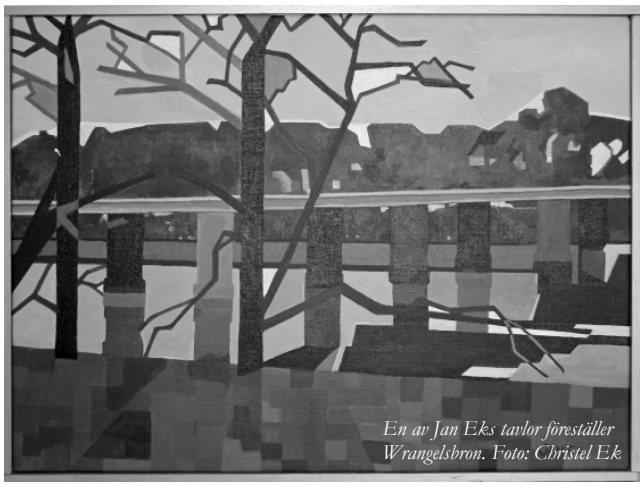

En av Jan Eks tavlor föreställer Wrangelsbron. Foto: Christel Ek

Konstnär som målar Halmstadmiljöer

Jan Ek har så länge han minns tyckt om att teckna och måla.

Efter avslutad yrkeskarriär som konstruktör på Nordiskafilt har han gått på Fria Målarskolan i två år.

Jan Ek målar gärna lokala miljöer från Halmstad, såväl sådana som redan har skattat åt förgängelsen som nytillkomna byggnader.

Tekniken är framför allt akryl på duk.

Gamla Halmstads årsmöte 2011

Många medlemmar hade samlats på måndagskvällen i Immanuelskyrkan

Före årsmötesförhandlingarna höll Lennart Jönsson ett engagerat och humoristiskt föredrag om Halmstad-Nässjös järnväg (HNJ).

Lennart har hela sitt yrkesverksamma liv varit anställd vid SJ och Banverket. Han visade filmen ”En tågresa med HNJ genom tre landskap”, som visade hur viktig järnvägen var för folk och företag i gränsbygden mellan Halland och Småland.

Efter föredraget följde årsmötet, som leddes av ordföranden Anders Bergenek. Valberedningens förslag till omval på samtliga förtroendeposter i föreningen bifölls av årsmötet.

Inom kort kommer årsmötesprotokollet att kunna läsas på hemsidan.

Christer Engstrand

Årsmötet drog som vanligt mycket folk som var intresserade av sin förening.

Lennart Jönsson avtackas efter sitt intressanta föredrag av Anders Bergenek

Foto: Christel Ek

Längtan och hopp - en julbetraktelse

Jag är nog inte riktigt som andra. Jag gillar till jul inte bara amerikanska ballader med Jim Reeves utan också tyska sjömansvisor om den stora högtiden. Själva andemeningen med den här typen av musik är att beskriva den ”längtan” som sjömännen känner då de är separerade från sina nära och kära. Tyska begreppet ”Sehnsucht” är ett ord med mycket must och märg.

Vad är då målet för denna längtan? Jo, sjömännen längtar till sina barndomars jular med gemenskap, trygghet och värme. Någonstans på öppet hav med en mörk stjärnhimmel över sig, inget inom synhåll runt horisonten och med bråddjup under sig öppnas tanken för både fantasier och existentiella perspektiv. Kanske är det rent av lättare att i denna stimulusfattiga miljö uppleva julens budskap än vad det är i våra glittriga köp- och stadscentra.

Under 1800-talets senare del var det många Halmstadbor som arbetade på segelfartygen. Om man läser på gravstenarna på Västra Kyrkogården ser man att många sjömän vilar där. Jag har själv en farfar som för drygt hundra år sedan strandade med skonaren *Echo* i Västindien vid tiden för jul. Jag kan undra hur det kändes att sitta där i värmen och inte veta hur han skulle kunna ta sig hem. Säkert fanns det då en längtan efter gemenskapen ibland familj och vänner på Bergsgatan i ett just då väldigt fjärran Halmstad.

Ordföranden har ordet

Vi kan också läsa om de svenska emigranterna i USA och förstå att de just i jultid kände en längtan till hembygden, rötterna och barndomens kära. De vårdade ömsint de svenska jultraditionerna som kanske till och med blev ännu mer ”svenska” på andra sidan Atlanten.

Det är tankeväckande att vi i dagens internationella värld omges av människor med sina rötter i fjärran länder och kulturer. För dem kan ordet längtan få samma betydelse som för de gamla sjömännen eller de svenska emigranterna.

I år som alltid möter människor julen och skapar sig sina bilder av vad den kan betyda. Vi har ett ansvar att försöka skapa ljusa och goda minnen för våra barn, barnbarn och medmänniskor. Julens budskap handlar om kärleken och givandets oegennyttiga glädje. Jag vill gärna också se julen som en eftertankens tid. Stillhet är ett underskattat tillstånd i dagens överstimulerade värld. Jag vill sluta mina ögon i vintermörkret, känna mig som ute på de stora haven och på så sätt bättre och intensivare möta mitt inre, mina fantasier och existentiella funderingar. Då öppnas julens mening för just mig.

Det kanske inte är precis julens innebörd men i december går vår längtan också till Föreningen Gamla Halmstads årsbok. Jag hör ibland att medlemmar väntar med att öppna paketet till efter julafton. Då drar de sig tillbaka till en skön fåtölj, läser och njuter. I årsboken blir gamla tider i Halmstad levande på nytt. Längtan till gemenskap är inte bara något som finns i nuet. Den finns också mellan generationerna.

God Jul!

Anders Bergenek

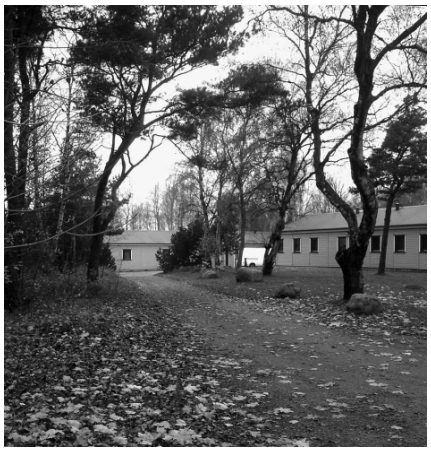

Ovan: Julstormsgatan är en liten anonym gatstump på Östra stranden.

Till höger: Vid Julstormen 1902 drev engelska briggen Excelsior upp på land.

Gator i Halmstad: *Julstormsgatan*

Natten till annandag jul 1902 drog ett oväder med orkanvindar in över Sverige. Minnet av den förödande Julstormen fastnade i folks medvetande och på 50-talet fick stormen ge namn åt tre gator på Östra stranden. Här har gatunätet förändrats genom åren men Julstormsgatan finns fortfarande kvar mellan Måsens koloniområde och Strandparkens stugby. Delar av gatan är inte mycket mer än en grusad stig och tyvärr finns det inte längre någon skylt som markerar sträckningen.

Julstormsgattet, som gatan hette från början, hade sällskap av numera borttagna Herkulesgattet och Engelska gattet. Gatunamnen syftar på två strandningar som stormen förde med sig: stadens mudderverk Herkules och den engelska briggen Excelsior som drev upp på Östra stranden. Stormen drabbade sjöfarten hårt men de hårda vindarna förstörde också mycket på land. Tak och tegelpannor yrde i luften och Nissan steg över sina bräddar och orsakade översvämning i många hus och källare. Kallbadhuset som då låg på åns västra sida kom på drift och förstördes.

Briggen Excelsior slutade sina dagar på Östra stranden. Fartyget fick ligga kvar och såldes på offentlig auktion våren 1903. Sedan väntade upphuggning direkt på stranden.

Stefan Gustafsson

Föreningen Gamla Halmstads årsmöte 2011-10-17

§ 1 Årsmötets öppnande
Ordföranden förklarade årsmötet öppnat.

§ 2 Årsmötets stadgeenliga utlysande
Ordföranden ställde fråga om årsmötets stadgeenliga utlysande vilket skett genom brev till samtliga medlemmar en månad före årsmötet. Årsmötet beslutade godkänna mötets stadgeenliga utlysande.

§ 3 Godkännande av dagordning
Årsmötet beslutade att godkänna förslaget till dagordning.

§ 4 Val av mötesordförande och mötessekreterare
Årsmötet valde Anders Bergenek till mötesordförande och Hans-Jörgen Wahlhed till mötessekreterare.

§ 5 Val av justerare tillika rösträknare
Årsmötet utsåg Ulla Englund och Lennart Lundborg till justerare tillika rösträknare.

§ 6 Verksamhetsberättelse och bokslut
Årsmötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse och bokslut med godkännande till handlingarna.

§ 7 Revisionsberättelse
Revisor Ulf Skoglund föredrar revisionsberättelsen som läggs till handlingarna. Årsmötet beslutar att fastställa resultat- och balans räkning enligt årsredovisningen.

§ 8 Ansvarsfrihet för styrelsen för verksamhetsåret 2010-2011
Föreningens revisorer har inkommit med revisionsberättelse vari årsmötet föreslås bevilja styrelsen ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar. Årsmötet beslutar enligt förslaget.

§ 9 Val av ordförande
Valberedningen föreslår att Anders Bergenek omväljes som föreningens ordförande. Årsmötet beslutar enligt förslaget.

§ 10 Val av nio styrelseledamöter
Valberedningen föreslår omval av Stefan Gustafsson, Sven Johansson, Kersti Nilsson, Kerstin Wedin, Torgny Ahlgren, Anna Holmström, Hans-Jörgen Wahlhed, Ilse Holm och Christer Engstrand. Årsmötet beslutar enligt förslaget.

§ 11 Val av revisor och revisorssuppleant
Valberedningen föreslår omval av revisor Ulf Skoglund och revisorssuppleant Sven-Ola Carlsson. Årsmötet beslutar enligt förslaget.

§ 12 Val av valberedning
Årsmötet beslutar att utse Carin Rehn, Olle Göransson och Lennart Lundborg till valberedning. Carin Rehn utses till sammankallande.

§ 13 Val av representanter i Stiftelsen Mellgrenska Huset
Årsmötet beslutar att utse Carl Gustaf von Mentzer och Thore Jönsson.

§ 14 Val av representanter i Stiftelsen Sköldska Huset
Årsmötet beslutar att utse KB Bjering och Stig Asterling.

§ 15 Fastställande av årsavgift för verksamhetsåret 2011/2012
Styrelsen föreslår oförändrad avgift 150 kr + 40 kr i porto. För stödjande medlem föreslås avgiften oförändrat till 50 kr. Årsmötet beslutar enligt förslaget.

§ 16 Fastställande av verksamhetsplan med budget för verksamhetsåret 2011/2012
Styrelsen redovisar förslag till verksamhetsplan med budget för verksamhetsåret 2009/2010. Årsmötet beslutar enligt förslaget.

§ 17 Motioner
Inga motioner har inkommit.

§ 18 Övriga frågor
Lena Willners begär ordet och meddelar att hon har samtliga årsböcker från starten och fram till 1999 till försäljning och begär 4 000 kronor för böckerna.
Lars Olsson gratulerar till ett gott verksamhetsår. Han är dock kritisk till att Prins Bertils stig inte öppnas vid söder och önskar att den skall öppnas inför sommaren. Han önskar även att ordet förtätning försvinner från ordlistan.

§ 19 Mötet avslutas
Ordföranden förklarar årsmötet avslutat.

Anders Bergenek Hans-Jörgen Wahlhed

Justeras

Ulla Englund Lennart Lundborg

Vi hälsar nya medlemmar hjärtligt välkomna!

Ahlstedt, Olle, Halmstad
Almqvist, Kerstin, Halmstad
Carlsen, Jens, Halmstad
Christensen, Peter, Halmstad
Criwall, Bo, Halmstad
Frank, Jan, Halmstad
Hessman, Kerstin, Halmstad
Holmqvist, Nils, Halmstad
Karlsson, Kjell-Åke, Halmstad
Löwenadler, Lena, Halmstad
Persson, Kay, Halmstad
Persson, Willi, Halmstad
Samsson, Siv, Halmstad
Svensson, Björn-Allan, Halmstad
Svensson, Roy, Halmstad
Ullman, Lena, Ljungbyholm

Stödjande medlemmar:
Johansson, Ingegerd, Halmstad
Löwenadler, Hugo, Halmstad
Wallén, Lasse, Halmstad

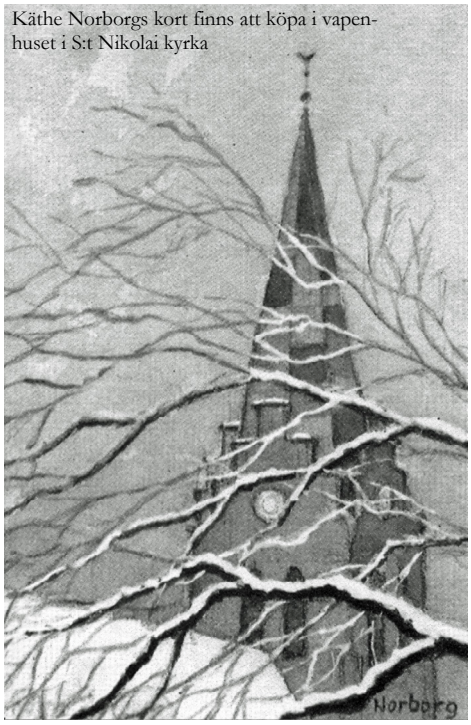

Käthe Norborgs kort finns att köpa i vapenhuset i S:t Nikolai kyrka

Julkort - en hundraårig tradition

I mer än hundra år har julkorten förmedlat bilden av hur en äkta jul ska eller borde firas.

En produktiv tecknare var Käthe Norborg i Halmstad. År 1946 flyttade hon till Nissastaden där hennes man tillträdde tjänsten som kyrkoherde. Vid sidan om sitt kyrkliga ämbete drev Knut Norborg ett förlag som bland annat gav ut hustruns jul- och blomsterkort. Käthe Norborg tyckte att många av tidens julkort var banala, varför hennes egna akvareller präglas av lågmäld, värdig julstämning.

Otroliga åtta miljoner kort med hennes signatur beräknas ha tryckts och spritts över landet. Käthe Norborg avled 1978, och efter att ha legat nere under lång tid har produktionen av jul- och blomsterkort tagits upp på nytt av barn och barnbarn.

(Källa: Lars Grimbeck och Stefan Gustafsson, Jul i Halland. Förlag Utsikten 2009)

HalmstadBudet är ett informationsblad för Föreningen Gamla Halmstads medlemmar.
© Föreningen Gamla Halmstad och respektive författare.
Med stöd av Kulturnämnden i Halmstad.
Layout: Christel Ek.

Tryck: Fototryck, Halmstad 2011.
FGH, Fredsgatan 5, 302 46 Hstd. Tel: 035-21 40 40.
Hemsida: www.gamlahalmstad.se
E-post: info@gamlahalmstad.se
Expeditionen är öppen måndag–fredag 9–14.